

- | Subsidiekader in ontwikkeling
- Drie vragen aan...
- || Project 'Getuigen Verhalen' van start
- Digitale webgids in ontwikkeling
- Uniek filmmateriaal in 'special'
- Andere Tijden
- ||| Indisch Erfgoed van de Oorlog
- Startbijeenkomst
- |||| Diner Parlant
- Actie 'Niet weggooien'

E R F O G O O R E L D O G

van de

Deze nieuwsbrief informeert u over ontwikkelingen binnen het VWS programma Erfgoed van de Oorlog. Dit programma heeft tot doel het behoud van het meest waardevolle materiaal uit de Tweede Wereldoorlog, het verbeteren van de toegankelijkheid ervan en het stimuleren van het gebruik van erfgoedmateriaal voor onder andere wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en alle andere vormen van kennisoverdracht. De nieuwsbrief Erfgoed van de Oorlog verschijnt vier keer per jaar.

Subsidiekader in ontwikkeling

Eind juni is het subsidiekader voor het programma Erfgoed van de Oorlog gereed. Na die tijd kunnen organisaties en instellingen subsidie aanvragen voor het behoud van erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog.

In maart zijn de visie en uitgangspunten van het programma besproken en vastgesteld in de Raad van Advies. Vertrekpunt hiervoor was het essay 'Tussen ooggetuigen en erflaters' dat Riemer Knoop van Gordion Cultureel advies heeft geschreven in opdracht van het ministerie. Programma-manager Ellen van der Waerden: "De contouren van het subsidieprogramma tekenen zich nu helder af, de hoofdlijnen zijn inmiddels beschreven. Het subsidiekader richt zicht op de volgende materialen: voorwerpen/driedimensionale objecten, foto's, beeld- en geluidsmateriaal, persoonlijke verzamelingen, drukwerk, archieven, monumenten en gedenktekens en persoonlijke getuigenissen. In de uitwerking van het subsidiekader staan de precieze voorwaarden beschreven waaronder de financiering voor bewerking van deze materialen kan plaatsvinden.

De activiteiten die we subsidiëren, moeten gericht zijn op het behouden van erfgoed en het toegankelijk maken daarvan of op het gebruik van materialen voor publiekstoepassingen. Het programma richt zich daarbij op een zo breed mogelijke publiek. Wel zijn aparte doelgroepen

3 vragen aan...

E. van Thijn

voorzitter Raad van Advies
programma Erfgoed van de Oorlog

1. Welke associaties heeft u bij het begrip 'erfgoed van de oorlog'?

"Ik associeer het begrip erfgoed met een fakkel die wordt doorgegeven, van generatie op generatie."

2. Wat zou u persoonlijk een mooi resultaat vinden van het programma Erfgoed van de Oorlog?

"Ik zou het een mooi resultaat vinden als wij de voorwaarden scheppen dat in de toekomst een ieder die dat wil, toegang kan krijgen tot alle bouwstenen van een periode in onze geschiedenis die nog lang (en wat mij betreft zo lang mogelijk) te boek zal staan als het morele ijkpunt van onze beschaving."

3. Wat is uw reactie op de stelling: 'zonder erfgoed geen herinnering'?

"Ja, maar je kunt de stelling ook omdraaien: zonder (blijvende) herinnering geen erfgoed."

onderscheiden: oorlogsgetroffenen, hun nabestaanden en andere burgers die hun eigen (familie)geschiedenis willen onderzoeken; scholieren, hun ouders en docenten, de wetenschap en media.” Tot aan eind juni worden alle voorbereidingen getroffen die nodig zijn om het subsidieprogramma goed van start te kunnen laten gaan. Alleen organisaties en instellingen zullen straks subsidie kunnen aanvragen, particulieren niet.

Digitale webgids in ontwikkeling

Wie op internet informatie zoekt over de Tweede Wereldoorlog, belandt in een wirwar van informatie en informatiebronnen. Daarom is met financiering van Erfgoed van de Oorlog een digitale webgids in ontwikkeling die zal werken als een startpagina. Via deze webgids hebben internetgebruikers straks snel en gemakkelijk toegang tot allerlei kwalitatief goede en betrouwbare websites over de Tweede Wereldoorlog. Naast een aantal hoofdrubrieken, zullen er thema's te vinden zijn zoals 'verzet', 'vervolgving' en 'Nederlands-Indië'. Het is de bedoeling dat de website in 2008 zal worden gelanceerd.

Uniek filmmateriaal in 'special' Andere Tijden

In opdracht van het programma Erfgoed van de Oorlog heeft filmresearcher Gerard Nijssen unieke filmbeelden opgespoord die door Canadese soldaten zelf zijn gemaakt tijdens de Canadese opmars in de slotfase van de Tweede Wereldoorlog. De beelden zijn oorspronkelijk gemaakt voor de wekelijkse filmjournaals van de Canadian Army Photo and Film Unit, de aan het begin van de oorlog opgerichte filmdienst van het Canadese leger. Een deel van het nieuw ontdekte materiaal is gebruikt voor een special van het televisieprogramma Andere Tijden met als titel 'Van D-Day tot de Dam'. In deze 'war road movie', wordt het eerste Canadese leger gevolgd vanaf het moment dat het zich inscheept voor de strijd in Normandië tot en met de triomfantelijke intocht in Amsterdam. De tv-uitzending heeft inmiddels plaatsgevonden maar is via internet te zien via www.anderetijden.nl, kies voor 'archief mei'.

Project 'Getuigen Verhalen' van start

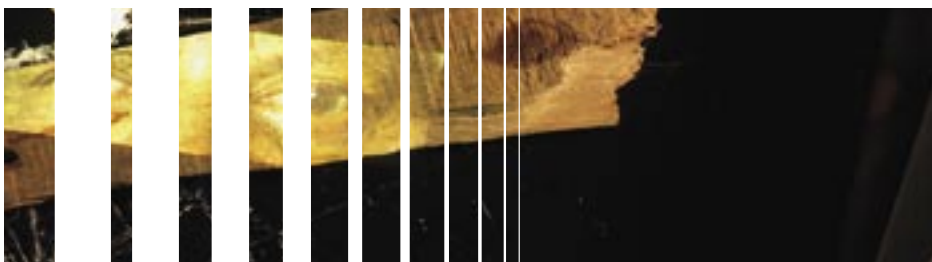
Het programma Erfgoed van de Oorlog zal zich naast materieel erfgoed ook richten op het behoud van immaterieel erfgoed. Concreet gaat het om het vastleggen van de herinneringen, verhalen en getuigenissen van mensen die de Tweede Wereldoorlog nog persoonlijk hebben meegemaakt. Doel van het project is het faciliteren van initiatieven van geïnteresseerde instellingen. Op deze manier worden persoonlijke getuigenissen op een uniforme wijze verzameld en toegankelijk gemaakt. Deze verhalen moeten een pluriform perspectief bieden op onderwerpen of gebeurtenissen uit WOII. Interessant zijn juist die onderwerpen die weinig voorkomen in ander bronmateriaal.

Aanleiding voor het project zijn de talrijke initiatieven om de oorlogsgeneratie nog een keer zijn verhaal te laten doen, nu het nog kan. Door gebrek

Indisch Erfgoed van de Oorlog

De herinnering aan de Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden betreft zowel het huidige grondgebied van Nederland als het voormalige Nederlands-Indië (sinds 1949 Indonesië). Herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog in 'de Oost' verschillen van oorlogsherinneringen die in Nederland zijn gevormd. Historische bronnen en erfgoedmateriaal uit en over de voormalige koloniën zijn schaars. Hier zijn verschillende redenen voor, die samenhangen met klimatologische, politieke en praktische omstandigheden. Het erfgoed is ten eerste kwetsbaar, omdat een tropisch klimaat en de doorgaans minder goede bewaaromstandigheden het materiaal eerder, sneller en agressiever aantast. Ten tweede was het voor overlevenden in Ind(ones)ië door de nieuwe strijd na de Japanse capitulatie (bersiap-periode, 'politieele actie's')

problematisch om hun bezittingen te behouden. Dit werd verder bemoeilijkt door de vele verplaatsingen na de dekolonisatie, met het verlies van (geboorte-)land, de migratie naar en (gedwongen) integratie in Nederland – ook al omdat de hoeveelheid bagage die overlevenden van de Tweede Wereldoorlog na hun vertrek uit Ind(ones)ïë op de boot (of later in het vliegtuig) konden meenemen beperkt was.

OVERAL EN NERGENS

Het Indisch Erfgoed van de Oorlog treffen we onder andere aan in musea, archieven, beeld en geluid, gedenktekens en monumenten. Het materiaal is ‘overal en nergens’. Indisch Erfgoed van de Oorlog bevindt zich verspreid over diverse, zowel ‘Indische’ organisaties als in (deel-)collecties van algemene instellingen, particuliere organisaties en individuen. Hoewel onduidelijk is hoeveel Indisch Erfgoed van de Oorlog in particulier bezit is, kan op basis van ervaringen in het veld worden geschat dat circa 60 procent bij mensen ‘op zolder’ ligt. Kenmerkend voor het Indisch Erfgoed in het algemeen is dat de tastbare objecten ‘van daar en toen’ Indische Nederlanders verbinden met hun achtergelaten (geboorte-)land Ind(ones)ïë. Particulieren zijn er toe geneigd het materiaal binnen de eigen familie te houden door het aan hun kinderen door te geven, of het aan een instelling met een Indische signatuur af te staan. Het deeltraject Indisch Erfgoed richt zich op het opsporen, behouden en digitaal toegankelijk maken van uniek en kwetsbaar materiaal dat betrekking heeft op de Tweede Wereldoorlog en de nasleep daarvan in het voormalige Nederlands-Indië en elders. Voorts streeft het deeltraject Indisch Erfgoed zowel naar het digitaal samenbrengen van verschillende specifieke ‘Indische’ instellingen en (deel-)collecties, als naar het vergroten van de aansluiting tussen deze Indische instellingen en reguliere erfgoedbeheerders. Ten slotte zal relevant materiaal worden ingezet voor het presenteren van Indisch Erfgoed van de Oorlog in diverse toepassingen voor een breed publiek.

Dr. Esther Captain is binnen het programma Erfgoed van de Oorlog projectleider Indisch Erfgoed, e.captain@minvws.nl | 070-340 55 93

Onder het Koninkrijk der Nederlanden vallen uiteraard ook Suriname en de Antillen. Hierover leest u meer in de volgende uitgave van deze nieuwsbrief.

aan geld, menskracht en deskundigheid dreigen veel van deze initiatieven binnen instellingen niet van de grond te komen. Het programma Erfgoed van de Oorlog ontwikkelt daarom nu samen met een aantal deskundigen een algemene projectopzet waarbinnen individuele projecten een plek kunnen krijgen. Het voordeel van deze aanpak is dat veel kosten maar één keer gemaakt hoeven te worden. Een ander voordeel is dat aanvragers kunnen profiteren van een gemeenschappelijke infrastructuur. Denk daarbij aan het gebruik van apparatuur, interviewtrainingen, begeleiding en advies, en de mogelijkheid voor uitwisseling van kennis en ervaring. Het programma overlegt nog met een aantal grote fondsen over financiële participatie.

Drs. Esme Caubo is binnen het programma Erfgoed van de Oorlog projectleider ‘Getuigen Verhalen’ e.caubo@minvws.nl | 070-3405582

Startbijeenkomst

Op woensdag 20 juni vindt 's middags de feestelijke startbijeenkomst plaats van Erfgoed van de Oorlog in aanwezigheid van staatssecretaris Bussemaker. Tijdens de bijeenkomst worden de criteria voor subsidie bekend gemaakt. De bijeenkomst vindt plaats bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en is alleen toegankelijk voor genodigden.

Diner Parlant

Eind april organiseerde Erfgoed van de Oorlog een diner parlant voor genodigden in het Rijksmuseum van Oudheden. Tijdens de bijeenkomst heeft dr. R.R. Knoop van Gordion Cultureel Advies het essay 'tussen ooggetuigen en erflaters' toegelicht. Dit essay is geschreven in opdracht van het ministerie, het is een beschouwing op de vraag hoe om te gaan met het erfgoed van de oorlog en de rol van de overheid daarbij. Tijdens de avond vond ook een forumdiscussie plaats over dit onderwerp. Het diner parlant werd gepresenteerd door Hans Goedkoop, historicus en presentator van het televisieprogramma 'Andere Tijden'. Het essay zal medio mei worden gepubliceerd op de website van het ministerie van VWS, www.minvws.nl, dossier 'tweede wereldoorlog'. Vanaf die tijd is het essay ook te bestellen in de betere boekhandel.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Martijn Sobels, communicatieadviseur; m.sobels@erfgoedvandeoorlog.nl.

Actie 'Niet Weggooien'

NIE WEGGOOIEN! Dat is het motto van de gezamenlijke actie van Nederlandse oorlogs en verzetsmusea, herinneringscentra en het NIOD. Op 3 mei vond deze jaarlijks terugkerende landelijke actiedag plaats in samenwerking met het Instituut voor Beeld en Geluid en in het gebouw van Beeld en Geluid op het mediapark in Hilversum. De samenwerkende organisaties vragen met de actie aandacht voor het behoud van materiaal uit de oorlogsjaren van particulieren en instanties. Het doel is er voor te zorgen dat het materiaal een goede bestemming krijgt. Musea en instellingen willen voorkomen dat op het eerste gezicht onbelangrijk geachte originelen uit de oorlogsjaren verloren gaan. Op en rond 3 mei hebben diverse media veel aandacht geschonken aan de actie. Dat heeft ertoe geleid dat tijdens de dag zelf al materiaal in ontvangst is genomen. Het hele jaar kunnen mensen materialen inleveren bij één van de deelnemende organisaties.

'Niet Weggooien' is financieel mogelijk gemaakt vanuit het programma Erfgoed van de Oorlog.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het programma Erfgoed van de Oorlog van het ministerie van VWS. Deze nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar en is bedoeld voor alle geïnteresseerden in het programma Erfgoed van de Oorlog.

Artikelen mogen alleen na toestemming van de redactie en met bronvermelding worden overgenomen.

Redactie-adres:

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 Eenheid Oorlogsgetroffenen en Herinnering WO II
 Programma Erfgoed van de Oorlog
 Parnassusplein 5
 Postbus 20350
 2500 EJ Den Haag
 Telefoon: 070 - 340 64 90

Redactie:

Ellen van der Waerden (eindredactie),
 Martijn Sobels en Linda Verkerk

Vormgeving:

Casteren Creatie, Den Haag Eric van Casteren